МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Михайла Драгоманова
Факультет психології

Психологічна наука і практика: сучасні виклики та допомога особистості у кризових умовах

Psychological Science and Practice: Modern Challenges and Helping Individuals In Crisis Conditions

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
10 квітня 2025 р.
Частина 1

PROCEEDINGS

of International Scientific and Practical Internet Conference
April 10, 2025
Part 1

Київ 2025 Kyiv

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ПСИХОЛОГІЧНА НАУКА І ПРАКТИКА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ДОПОМОГА ОСОБИСТОСТІ У КРИЗОВИХ УМОВАХ

* * *

Psychological Science and Practice: Modern Challenges and Helping Individuals In Crisis Conditions

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

10 квітня 2025 року

PROCEEDINGS
of International Scientific and Practical Internet Conference

April 10, 2025

Частина 1

Part 1

Київ – 2025

Kyiv – 2025

УДК 159.923:616-036.81(082)
П 86

Рекомендовано до друку рішенням Вченої Ради
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 12 від 25 квітня 2025 р.)

Рецензенти: *Кузікова Світлана Борисівна,* доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка;

Котлова Людмила Олександрівна, кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка.

П 86 **ПСИХОЛОГІЧНА НАУКА І ПРАКТИКА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ДОПОМОГА ОСОБИСТОСТІ У КРИЗОВИХ УМОВАХ** : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Київ, 10 квітня 2025 р.) / Мін-во освіти і науки України ; Укр. держ. ун-т імені Михайла Драгоманова ; упоряд. : І. С. Булах, Л. М. Вольнова, Н. В. Гузій. – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова Драгоманова, 2025. – Частина 1. – 443 с. електронне видання

ISBN 978-966-931-329-4 загальний номер
ISBN 978-966-931-330-0 частина 1

У збірнику матеріалів конференції Частині 1 представлено результати досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців актуальних проблем психологічної науки і практики; висвітлено наукові позиції авторів щодо аналізу інноваційних тенденцій та перспектив теоретичних досліджень у психології; визначено соціально-політичні детермінанти підтримки психологічного здоров'я особистості в сучасних умовах та засоби психологічної підтримки вирішення міжособистісних конфліктів; запропоновано перспективні підходи до використання технологій надання психологічної допомоги учасникам бойових дій, ветеранам й постраждалим внаслідок військової агресії рф, а також шляхів збереження психологічного благополуччя особистості в умовах воєнного стану в країні; обговорено продуктивні методи та стратегії психологічного консультування в кризових ситуаціях, а також психологічні інструменти діагностики, терапії, профілактики психосоматичних розладів.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, психологам-практикам.

УДК 159.923:616-036.81(082)

© Автори публікацій, 2025
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025

ISBN 978-966-931-329-4 загальний номер
ISBN 978-966-931-330-0 частина 1

життя у клієнта, автентичне спілкування та встановлення якісного міжособистісного контакту, роботу з тілесними відчуттями, гнучкість і креативність у роботі з клієнтами. Тож, завдяки своїм ключовим методам цей підхід сприяє гармонізації внутрішнього світу клієнта, зниженню рівня дистресу та підвищенню якості життя.

Список використаних джерел:

1. Hager K. M., Unversty N. S. Comparison of counseling theories: Psychoanalysis, Gestalt Therapy, and Cognitive-Behavioral Therapy. School Psychology: From Science to Practice. 2010. Vol. 2, no 4. P. 15-39.
2. Hender K. Is Gestalt therapy more effective than other therapeutic approaches. Southern Health/Centre for clinical effectiveness. /Monash Institute of Health Services Research. Melbourne. 2001. 27 p.
3. Perls F., Hefferline R., Goodman P. Gestalt Therapy: Excitement and growth in the human personality. New York, NY : Julian, 1951. 514 p.
4. Raffagnino R. Gestalt therapy effectiveness: A systematic review of empirical evidence. *Open Journal of Social Sciences*. 2019. Vol. 7. P. 66-83.
5. Rainauli A. Through the eyes of Gestalt therapy: The emergence of existential experience on the contact boundary. *Phenomena Journal-International Journal of Psychopathology, Neuroscience and Psychotherapy*. 2025. Vol. 7, no. 1. P. 20-30.
6. Овчиннікова О., Підбуцька Н. Детермінанти виникнення почуття образи у людини в міжособистісних відносинах: гештальт-підхід. *Габітус*. 2024. Вип. 65. С. 184-191.
7. Овчиннікова О., Підбуцька Н. Особливості розвитку стресостійкості майбутніх психологів методами гештальт-терапії. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2023. Вип. 4. С. 54-64.

УДК 159.9:502.1

Отич Дарія

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Увага до розвитку екологічної свідомості особистості під час складних світових соціально-економічних та політичних процесів зазвичай дещо знижується. Однак, саме людина формує своє середовище існування, у тому числі виступаючи головним трансформуючим фактором і екологічного середовища, змінюючи його для задоволення власних потреб.

Визначаючи зміст поняття екологічної свідомості особистості сучасні дослідники фокусуються на різних аспектах її існування. Це створює

неузгодженість сутності та функцій цього явища у багатьох психологічних дослідженнях і визначає необхідність систематизації підходів до розуміння сутності екологічної свідомості особистості.

Питання екологічної свідомості особистості досліджувала значна кількість сучасних психологів, зокрема О. Вернік, Г. Глухова, І. Кряж, А. Льовочкіна, О. Рудоміно-Дусятська, В. Скребець, І. Сяська, Ю. Швалб та ін.

Визначаючи поняття екологічної свідомості, дослідники акцентують увагу на тому, що вона є інтегральною характеристикою, яка дозволяє усвідомлено вибудовувати, сприймати і оцінювати свою взаємодію з природним середовищем. Екологічна свідомість охоплює систему знань, цінностей, настанов та моделей поведінки, які формують ставлення до навколишнього середовища [4].

Здавна роздуми про можливості гармонійного співіснування людини і природи знаходили своє вираження ще у працях античних філософів, а також відображувались більш пізніх у науково-природничих дослідженнях.

Гноселологічний підхід розглядає екологічну свідомість через відображення людиною світу природи і взаємодію з ним у межах конкретного етапу розвитку цивілізації; вираження ставлення до природи на рівні не лише окремого індивіда, а й суспільства в цілому. Цей підхід досліджує також особливості використання природи і екологічності технологічних процесів під час задоволення людиною власних потреб як аспекту світогляду особистості на кожному історичному етапі [2]. Екологічна свідомість може розглядатись як категорія, яка виникає при порушенні рівноваги “людина/природа” і спричинення внаслідок цього екологічної кризи.

Розвиток гуманістичної психології посилив вивчення екологічної освіти та екологічного розвитку особистості, що зумовило і зростання уваги до екологічної свідомості загалом. Гуманістичний підхід до визначення сутності екологічної свідомості розглядає турботу про оточуючий світ як один із способів самореалізації людиною. У особистості формується ціннісне ставлення до природи. Розуміння себе, власних потреб і переживань сприяє розвитку емпатійного ставлення не лише до інших людей, а й до природи.

Психоаналітичне бачення сутності екологічної свідомості особистості полягає у ототожненні природи і несвідомого особистості, яка її сприймає (проективний механізм). Внутрішній конфлікт людини і його проекція на оточуючий світ визначає дії особистості стосовно середовища (агресивне чи гуманне поводження, знищення чи створення, співчуття чи роздратування).

Поява біхевіоризму також внесла свій вклад в дослідження сутності екологічної свідомості особистості. Вона розглядається як результат научіння, в тому числі і через вплив соціального середовища. Зокрема, важливу роль відіграє вікарне научіння (термін введений А. Бандурою) через спостереження за тим, як важливі особи, насамперед батьки, взаємодіють із

природою. Екоорієнтована поведінка формується через засвоєння відповідних знань, настанов, переконань, навичок і моделей поведінки.

Найбільш розповсюдженим на сьогодні є екопсихологічний підхід, який розглядає екологічну свідомість спираючись як на екологічні, так і на психологічні знання. Цей підхід передбачає розгляд людини як частини середовища. Важлива увага приділена встановленню емоційного зв'язку з природою, формування ціннісного ставлення до неї. Природнє стає суб'єктом взаємодії. Значна кількість досліджень присвячується розвитку "екологічного Я" особистості. Екологічна свідомість описується як вищий рівень відображення складного середовища, за якого відбувається рефлексія людиною свого місця і ролі у ньому.

В. Скребець зазначає, що екологічні уявлення є основою ставлення до природи і визначають основні способи взаємодії з нею. Параметрами екологічної свідомості особистості на сьогодні є включеність людини у природу, суб'єктність ставлення до неї та прагматичність характеру взаємодії з середовищем. Ці параметри описують психологічні особливості екологічної свідомості антропоцентричного, природоцентричного та екоцентричного типів [1, 3].

Виділені підходи до розуміння сутності екологічної свідомості особистості на далі дозволять визначити і систематизувати її змістові складові, функції та чинники, що сприятиме розвитку психологічних знань та пошуку вирішення практичних питань взаємодії людини і оточуючого її середовища.

Список використаних джерел:

1. Кулик Т. М. Системно-динамічні особливості розвитку екологічної свідомості студентів. Дис. канд. психол. наук. Острог. 2013, 160 с.
2. Максименко О. О. Екологічна свідомість: підходи до визначення та класифікації. *Актуальні проблеми психології.* 2014. Т. 7, вип. 15. С. 201-205.
3. Сяська І. О. З досвіду застосування колективних творчих справ у процесі формування екологічної свідомості старшокласників. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка,* 17 (180), 2009. С. 145-153.
4. Швалб Ю. М., Вернік О. Л., Вовчик-Блакитна О. О., Рудоміно-Дусятська О. В. Соціально-психологічні засади становлення екологічно орієнтованого способу життя особистості (монографія). Київ : Педагогічна думка, 2015. 216 с.